

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดใต้
พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ จังหวัดอุบลราชธานี
A STUDY ON APPROACHES IN PROMOTING BUDDHIST
TOURISM POTENTIALS OF WAT PHRACHAOYAI-ONGTUE UBON
RATCHATHANI PROVINCE

¹พระเกรียงไกร ธมมญาโณ (ศิริสำราญ),
²พระครูธรรมธรศิริวัฒน์ สิริวัฒน์โน และ ³พระครูโกศลวิহারคุณ
¹Phra Kriangkrai Thammayano (Sirisamran)
²Phrakru Thammathorn Siriwat Siriwatthano and ³Phrakru Kosolviharakul,

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹aud.kriengkrai.09@gmail.com

Received December 25, 2021; Revised February 12, 2022; Accepted March 20, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธ 2) เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ จังหวัดอุบลราชธานี และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ จังหวัดอุบลราชธานี การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว ได้แก่ (1.1) แจ้งข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยว ให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว (1.2) เพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวที่เดินทางในประเทศในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว (1.3) รักษาตลาดการท่องเที่ยว (1.4) เพิ่มการยอมรับและความเชื่อถือด้านการท่องเที่ยว (1.5) เพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยว 2) ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ในด้าน (2.1) แรงพัฒนา บุรณะ พื้นฟูมรดกและทรัพย์สินทางวัฒนธรรม

¹ นิสิต, หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

³ อาจารย์ ดร., หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

(2.2) บริหารการท่องเที่ยวโดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก (2.3) เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ (2.4) เพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวก สร้างความปลอดภัย (2.5) เร่งฟื้นฟูความร่วมมือกับท้องถิ่นอื่นๆ ในด้านศักยภาพการท่องเที่ยวของวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ 3) แนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ (3.1) กิจกรรมการเข้าร่วมพิธีกรรม เป็นกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันวิสาขบูชา (3.2) กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นกิจกรรมสันทนาการ เช่น งานประจำปี งานวัด ในเทศกาลต่างๆ ได้แก่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง (3.3) กิจกรรมการปฏิบัติธรรม เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการขึ้นภายใน เช่น งานบวชนาคปฏิบัติศาสนสถานต่างๆ ของวัด งานกฐิน งานผ้าป่า งานบวชนาค (3.4) กิจกรรมการเป็นที่พักพิงใจ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นตามความประสงค์

คำสำคัญ : แนวทาง, การส่งเสริม, ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธ, วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ

Abstract

This article included the following objectives: 1) to study the approaches in promoting Buddhist tourism potentials; 2) to study Buddhist tourism potentials of Wat Tai Phrachaoyai-Ongtue, Ubon Ratchathani Province; 3) to study the approaches in promoting Buddhist tourism potentials of Wat Tai Phrachaoyai-Ongtue, Ubon Ratchathani Province. It was a qualitative research. The findings of this research were as follows. 1) The approaches in promoting tourism potentials included: (1.1) imparting tourism information and providing knowledge on tourism; (1.2) increasing the number of domestic tourists in high season; (1.3) maintaining the tourism market; (1.4) increasing the recognition and credibility in tourism; (1.5) increasing the number of tourists. 2) Buddhist tourism potentials of Wat Tai Phrachaoyai-Ongtue were in the following aspects: (2.1) acceleration in developing, reconstructing and restoring the cultural heritage and properties; (2.2) administrating tourism through proactive marketing strategy; (2.3) increasing varieties of tourism models; (2.4) increasing facility and safety measures; (5) urgently restoring the cooperation of other localities in tourism potentials of Wat Tai Phrachaoyai-Ongtue. 3) Approaches for promoting Buddhist tourism potentials of Wat Tai Phrachaoyai-Ongtue included the following aspects. (3.1) religious ceremonial activities on Buddhist important days such as Makha Bucha Day, Buddhist Lent Day, The End of Buddhist Lent Day, Vesak Day; (3.2) recreational activities including annual ceremonial days, temple's ceremonies, auspicious events such as Songkran Festival, Loy Krathong Festival; (3.3) Dhamma practice activities and other internal activities such as restoration of various religious artifacts of the temple, Kathin Festival, Phapah Festival (make an off-

season offering to the monks), ordination; (3.4) spiritual anchoring activities organized by each purpose.

Keywords: Approaches; Promotion; Buddhist Tourism Potentials, Wat Tai Phrachaoyai-Ongtue.

บทนำ

ในอดีตวัดเป็นศาสนสถานที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและเป็นที่พำนักของพระภิกษุซึ่งทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา และผู้นำจิตใจและศูนย์รวมแห่งความศรัทธาของประชาชน และวัดยังเป็นแหล่งของความร่วมมือกันในชุมชน ทำให้วัดมีความสำคัญในฐานะเป็นหลักประกันความมั่นคงของประเทศชาติเป็นที่ยึดเหนี่ยวของประชาชนให้เกิดความสามัคคี (แสง จันทรงาม, 2531: 11) นอกจากนี้บทบาทของวัดสามารถสะท้อนให้เห็นได้จากสังคมไทยในอดีตที่ผ่านมาชาวบ้านมักจะนำเด็กๆ หรือเยาวชนมาไว้ที่วัดเพื่อให้ได้ศึกษาเล่าเรียนหนังสือวัดจึงมีอีกหนึ่งสถานะคือเป็นสถานที่รับฝากเด็กและศูนย์กลางในการเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวบ้านนอกจากนี้วัดยังมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของชุมชนโดยมี พระสงฆ์ซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้บริการด้านการศึกษาก่อให้เกิดคำปรึกษาแก่ชาวบ้านที่เดือดร้อนตลอดจนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (จักรกริช อรรถ, 2546 :3)

เมื่อวันเวลาผ่านไปบทบาทของวัดและพระสงฆ์ก็ได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะในปัจจุบันด้วยเช่นกันโดยมีสาเหตุมาจากความเจริญทางวัฒนธรรมแบบตะวันตกเข้ามามีบทบาทเกิดสถาบันใหม่ๆ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล โรงมหรสพต่างๆ มาแทนที่วัดและอีกสาเหตุหนึ่งคือการไม่ปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างเหมาะสมจนทำให้คนในชุมชนมองว่าวัดเป็นเพียงเป็นเพียงสัญลักษณ์ของความเก่าแก่หรือความโบราณ ไปหรือการที่พระสงฆ์บางรูปประพฤติตนย่อ หย่อในพระธรรมวินัยประกอบกับการไม่เข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชน จนทำให้พฤติกรรมที่ผิดทางศาสนาหลายๆ อย่างเปลี่ยนแปลงไป (อุศนา แสงคะนอง, 2563) อีกทั้งพระสงฆ์ยังขาดความรู้ในการชักนำชาวบ้านให้เกิดความเชื่อถ้อยและศรัทธาในพระพุทธศาสนาจนทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับและไม่ได้ ได้รับความไว้วางใจในตัวพระสงฆ์ในฐานะผู้มีภูมิรู้ภูมิธรรมจากการศึกษาของดำรงศักดิ์มีสุนทร พบ ปัญหาเรื่องของบทบาทวัดที่เปลี่ยนแปลงไปในความรู้ของประชาชน 1) วัดเคยเป็นที่บวชเรียนของ ลูกหลานในท้องถิ่น ก็กลายเป็นที่บวชของคนหนุ่มจากท้องถิ่นอื่น 2) วัดเคยเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลของชาวบ้านตามลัทธิเถรวาทก็ถูกเปลี่ยนให้มีสภาพคล้ายกับโรงพระตามแบบมหายานในต่างประเทศเป็นจำนวนมาก 3) วัดซึ่งเคยเป็นระเบียบเรียบร้อยสะอาดร่มรื่นเป็นสิ่งที่ดูใจชาวบ้านให้เข้าไปพักผ่อนหย่อนใจก็กลายเป็นที่ขาดระเบียบขาดความร่วมมือ

ทำให้ประชาชนไม่ศรัทธาไม่อยากเข้าวัดชีวัดที่เคยเป็นศูนย์กลางทางสังคมที่พึงปรารถนา ก็กลายเป็นแหล่ง อบายมุข (ดำรงศักดิ์ มีสกุล, 2556 :23)

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างประโยชน์ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับประเทศเป็นอย่างมาก ถือเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศไทย การส่งเสริมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ต่างๆ นำมาสู่การสร้างอาชีพ การจ้างงาน ทั้งในภาคการท่องเที่ยวโดยตรงและการจ้างงานในภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนและท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งในภาครวมแล้วจะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จเติบโตและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ การท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการชม หรือสัมผัสสถาปัตยกรรมด้านศาสนา การท่องเที่ยววัด ศาสนสถานและสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยเน้นที่ประเภทแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และประเพณีวัฒนธรรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้วางกรอบยุทธศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ได้เติบโตอย่างยั่งยืนถาวร โดยเน้นตลาดการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ รวมทั้งมีการกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และการสร้างสรรค์ ประโยชน์ทั้งต่อสถาบันครอบครัวและสังคม โดยมีแนวโน้มพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปในลักษณะ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนถาวรมากขึ้น นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงอนุรักษ์มากขึ้น ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะได้เห็นถึงความสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น วิถีชีวิต ชุมชน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดเด่นพิเศษ ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดให้การท่องเที่ยวถือเป็นวาระแห่งชาติ National Agenda โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2552 เพื่อให้ทุกฝ่ายใช้รูปแบบในการช่วยกันพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยกลับฟื้นตัวได้ในเวลาอันรวดเร็วที่สุด (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552:32)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากขึ้น มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากนิยมเดินทางไปวัด เพื่อร่วมกิจกรรมทางศาสนา การปฏิบัติธรรม เป็นต้น ดังจะเห็นจากการเดินทางเชิงพุทธศาสนาได้แพร่หลายไปในนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ซึ่งมักใช้เวลาในวันหยุดเทศกาล โดยเฉพาะเทศกาลวันสำคัญทางศาสนาจะมีการถือศีลปฏิบัติธรรม และประชาชนในท้องถิ่นบางส่วนได้เล็งเห็นผลประโยชน์ จึงเริ่มมีการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้อง หรือเข้ามาใช้พื้นที่ของวัดประกอบอาชีพดังกล่าวมากขึ้น จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) ตอนล่างซึ่งตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงสุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและของประเทศไทย และยังเป็นตำบลที่ตั้งของเส้นเวลาหลักของประเทศไทยที่เส้นแวง 105 องศาตะวันออก โดยเป็นจังหวัดแรกที่ได้เห็นดวงอาทิตย์ก่อนพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทย มีเนื้อที่ประมาณ 16,113 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 10 ล้านไร่ เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 5 ของประเทศไทย เป็นสัญลักษณ์เมืองดอกบัว เมืองแห่งนักปราชญ์ มีความสงบสุข รมรื่นด้วยธรรมชาติ ป่าไม้อุดมพันธุ์ มีแม่น้ำมูล แม่น้ำชี

ไหลมารวมกันและไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่อำเภอโขงเจียม มีชุมชนเข้มแข็ง มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมประเพณีเชิงพุทธ เช่น งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีอันโด่งดังไปทั่วโลก เป็นต้น (ทิวร่อนไทยดอทคอม.2563)

ดังนั้น จากเหตุผลดังกล่าวมานี้ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อจะได้เป็นแนวทางและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ จังหวัดอุบลราชธานี อันเป็นแนวทางของการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานี และอนุรักษ์มรดกทางวัตถุของชุมชน ให้เกิดประโยชน์ในภาพรวมแก่บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธ
2. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยคุณภาพเชิงพื้นที่ (Field Qualitative Research) และศึกษาจากเอกสาร ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนกำหนดกรอบในการวิจัย

การกำหนดกรอบปัญหาในการวิจัย โดยให้เนื้อหาอยู่ในประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธในพระพุทธศาสนา ศักยภาพการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ และแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ จังหวัดอุบลราชธานี

2. ขั้นการศึกษาข้อมูล

ขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัย โดยค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธในพระพุทธศาสนา ศักยภาพการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อและแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ จังหวัดอุบลราชธานี ด้วยการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำราวิชาการ งานวิจัย งานวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

3. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร โดยเก็บจากแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธในพระพุทธศาสนา ศักยภาพการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ และแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ จังหวัดอุบลราชธานี ด้วยการศึกษาจากหนังสือ ตำราวิชาการ งานวิจัย งานวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

3.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยเก็บจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 17 รูป/คน ได้แก่

(1) เจ้าอาวาสวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ 1 รูป

(2) ตัวแทนพระสงฆ์จากวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ 2 รูป

(3) ตัวแทนพระสงฆ์ในเขตเทศบาลเมืองอุบลราชธานี 3 รูป

(4) เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่นนายกเทศมนตรี และเจ้าหน้าที่ ส่วนราชการ 3 ท่าน

(5) ผู้นำชุมชน และคณะกรรมการชุมชน 6 ท่าน

(6) ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จากสำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี 2 ท่าน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (แบบมีโครงสร้าง) และไม่เป็นทางการ (แบบไม่มีโครงสร้าง) และ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

4.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างเครื่องมือ

4.2 ศึกษาแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย

4.3 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธ และแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยการสร้างเครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

4.4 โดยดำเนินการกำหนดวันเวลาในการลงพื้นที่วิจัยเพื่อการสัมภาษณ์

4.5 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ (Experts) ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหาที่อาจารย์ที่ปรึกษา

4.6 นำเครื่องมือที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข

5. ขั้นตอนวิเคราะห์และเรียบเรียงข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร เพื่อวิเคราะห์เชิงสังเคราะห์เนื้อหา เชิงคุณภาพ เพื่ออธิบายความให้เห็นข้อเท็จจริง เพื่อตอบโจทย์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาเรียบเรียงเขียนเป็นวิทยานิพนธ์แบบพรรณนาเชิงโวหาร ตาม

โครงสร้างเนื้อหาและนำข้อมูลทั้งหมดมาสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย ด้วยวิธีการพรรณนาเชิงโวหารและพิมพ์เผยแพร่วิทยานิพนธ์นี้ต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัย ดังนี้

1. การส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว หมายถึง กระบวนการทำงานต่างๆ ทั้งกระบวนการขายการท่องเที่ยวโดยบุคคล (Personal Promotion) และการขายท่องเที่ยวที่ไม่ใช่บุคคล (Non-Personal Selling) เข้าไปติดต่อเพื่อให้เกิดการซื้อขายสินค้าและบริการโดยวัตถุประสงค์ที่ทำให้สินค้าและบริการนั้น เคลื่อนย้ายจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคให้มากที่สุดและรวดเร็วที่สุดและมีผลกำไรตามธุรกิจนั้นต้องการ การเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างกัน การส่งเสริมการท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยวให้มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว 2) เพื่อเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวที่เดินทางในประเทศในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว 3) เพื่อรักษาตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market Share) 4) เพื่อเพิ่มการยอมรับและความเชื่อถือด้านการท่องเที่ยว 5) เพื่อเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยว 6) เพื่อเพิ่มความได้เปรียบทางการท่องเที่ยวให้เหนือคู่แข่ง หลักการดำเนินการสำคัญมี 5 ประการ ได้แก่ 1) เร่งพัฒนา บุคลากร ฟื้นฟูมรดกและทรัพย์สินทางวัฒนธรรมทั้งในเขตเมืองและนอกเมืองเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวใหม่ สร้างแหล่งจำหน่ายสินค้าของนักท่องเที่ยวโดยส่งเสริมบทบาท เอกชนร่วมกับชุมชนในการรักษาแหล่งท่องเที่ยวและวิถีชีวิตให้อยู่ในสภาพเดิมอย่างต่อเนื่อง 2) บริหารการท่องเที่ยวโดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุกโดยสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับธุรกิจชุมชน ตลอดจนพัฒนาคุณภาพการบริการการท่องเที่ยว รวมทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในรูปแบบที่หลากหลาย 3) เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยการ ส่งเสริมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น พัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว 4) เพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวก สร้างความปลอดภัยและป้องกันการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว รวมทั้งเร่งรัดแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวอย่างแท้จริง 5) เร่งฟื้นฟูความร่วมมือกับท้องถิ่นอื่นๆ ทั้งด้านการตลาด การลงทุนและการจัด อุปสรรคในการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวในประเทศไทยมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของ นักท่องเที่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมและการเลือกรูปแบบการ

ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวตามจุดประสงค์และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้การเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว ที่ทำให้ผู้มาท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทาง ท่องเที่ยวด้วยวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ดังนี้ 1) การท่องเที่ยวที่เกิดจากความอยากรู้อยากเห็นด้านต่างๆเป็นการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น เพื่อได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ ได้แก้วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ด้านลักษณะพิเศษของสภาพธรรมชาติ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ กล่าวคือการได้รับรู้เรื่องราวที่แตกต่างกันไปจากที่ตนเองเคยรับรู้ 2) การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากความต้องการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเป็นการผ่อนคลาย ความเครียดจากภารกิจประจำวัน ได้แก่การเดินทางท่องเที่ยวตามแหล่งบริเวณที่มีความสวยงามตาม ธรรมชาติ งานศิลปะและการดนตรีหรือความบันเทิงอย่างอื่นๆ รวมถึงการท่องเที่ยวตามสวนสนุก สวนสัตว์ต่างๆ บาร์ ผับและการซื้อของ เป็นต้น 3) การท่องเที่ยว เพื่อการจาริกแสวงบุญ กราบนมัสการศาสนสถาน หรือเกจิอาจารย์ ที่มีชื่อเสียงที่ผู้มาท่องเที่ยวนับถือ รวมถึงการท่องเที่ยวตามสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์หรือศาสนาและกิจกรรมทางศาสนา 4) การเดินทางเพื่อการสำรวจ ค้นคว้า ประชุม สัมมนา การดูงาน การศึกษา เพื่อ เพิ่มพูนความรู้แก่นักท่องเที่ยว 5) การเดินทาง เพื่อเยี่ยมญาติเพื่อนในต่างถิ่น ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์หรือวันหยุด นักชัตลักษ์และวันหยุดเทศกาลต่างๆ

การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา เช่น กิจกรรมการเข้าร่วม พิธีกรรม กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ กิจกรรมการปฏิบัติธรรม กิจกรรมการสืบทอดพระพุทธศาสนา กิจกรรมการเป็นที่พึ่งทางใจ และกิจกรรมการเข้าวัดอุ้มงคล เป็นต้น ส่วนการเพิ่มคุณค่าการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ต้องประกอบไปด้วย 1) ภาพลักษณ์ การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา การสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่จำเป็นมาก เนื่องจากจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้ ได้รับคุณค่าจนเกิดความประทับใจแล้ว ยังต้องมีการรับรู้ และจดจำภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาได้ 2) ความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ มักจะมีวัตถุประสงค์หรือมีสิ่งที่ดึงดูดใจต่างๆ กัน ที่ต้องการเดินทางไปยังที่ใดที่หนึ่ง เพื่อชื่นชมธรรมชาติ ความงาม ตากอากาศ แต่สิ่งหนึ่งที่มีพลังดึงดูดให้ผู้คนจำนวนมากเดินทางไป ก็คือการเดินทางไปยังสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาของตน ได้แก่ (1) สภาพของวัดที่มีสถาปัตยกรรม เจดีย์ วิหาร อุโบสถ องค์พระพุทธรูป และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ (2) วัดเป็นสถานที่รวมศิลปกรรมอันเป็นผลงานของสกุลช่างต่างๆ เป็นผลงานที่ได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นมาด้วยจิตใจศรัทธา (3) การที่วัดเป็นสถานที่ที่มีบริเวณ มีอาคารสถานที่กว้างขวาง มีข้าวของเครื่องใช้มากมาย วัดจึงเป็นที่พึ่งพิงแก่นักท่องเที่ยวบางกลุ่มได้ 3) การรับรู้คุณค่าทางพระพุทธศาสนา การท่องเที่ยวในอดีตของวัด คือเป็นสถานที่ทำบุญ มีผู้คนมานมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือประกอบศาสนกิจ เพื่อความเป็นสิริมงคล

ผลดีของการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ได้แก่ 1) ผลดีทางด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้รายได้ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทำให้วัดมีรายได้จากการท่องเที่ยว และสามารถนำรายได้เหล่านี้ไปพัฒนาใน

ด้านต่างๆ ของวัดได้อีกทั้งทำให้ประชาชนที่อยู่ในชุมชนรอบวัด มีรายได้ จากการขายสินค้า ของที่ระลึกต่างๆ เป็นต้น 2) ผลดีทางด้านวัฒนธรรม วัดเป็นสถานที่ที่ดำรงไว้ซึ่ง ศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม อีกทั้งยังเป็นศูนย์รวมความเชื่อ ความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนชาว ไทย ดังนั้น จึงถือได้ว่าวัดเป็นสถานที่ ที่องเทียทางด้านวัฒนธรรม ที่อุดมไปด้วยสิ่งดีงามทางด้าน คำสอนของพระพุทธศาสนา และความ สวยงามของพุทธศิลป์ต่างๆ 3) ผลดีทางด้านสังคม นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยววัด จะได้รับการปลูกฝังทางด้านคำสอนของ พระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวที่เป็นเยาวชน จะทำให้เยาวชน สามารถ เรียนรู้คุณธรรม และสิ่งที่ดีงามต่างๆ จากการมาท่องเที่ยวที่วัด ส่งผลให้เยาวชนและ ประชาชน ในสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรมมากยิ่งขึ้น 4) ผลดีทางด้านสิ่งแวดล้อม การที่วัด เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ทำให้วัดมีรายได้จากนักท่องเที่ยว ซึ่งรายได้ที่มาจากนักท่องเที่ยว เหล่านี้ วัดสามารถนำมาปรับปรุง บูรณะซ่อมแซมพุทธ ศิลป์ต่างๆ ภายในวัดที่เสื่อมโทรมให้ สวยงามได้

2. ศักยภาพและสภาพการท่องเที่ยวของวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ ภายในวัดใต้พระ เจ้าใหญ่องค์ต่อ มีพระประธานที่ประดิษฐานภายในอุโบสถภายในวัดเต็มไปด้วยความสวยงาม ของพุทธศิลป์จำนวนมาก ทั้งพระพุทธรูปปางต่างๆ เช่น พระปางห้ามสมุทร 4 องค์ พระเจด มนพลึงองค์ต่อ ภาพเขียนพุทธประวัติภายในพระอุโบสถ โดยเฉพาะพระศักดิ์สิทธิ์คู่วัดอย่าง พระเจ้าใหญ่องค์ต่อเป็นพระพุทธรูปเนื้อทองสำริด ปางมารวิชัยหน้าตักกว้าง 51 นิ้ว สูง 82 นิ้ว โดยได้รับการยกย่องมาว่าเป็นพระพุทธรูปที่งดงามในประเทศไทยและภาคอีสานเป็นพระ ประธานองค์ศักดิ์สิทธิ์ พระพุทธรูปเนื้อทองสำริดปางมารวิชัยที่ได้รับการยกย่องว่างดงาม ที่สุด กิจกรรมที่พุทธศาสนิกชนเดินทางมาท่องเที่ยว ยิ่งโดยเฉพาะการทัวร์ไหว้พระ 9 วัด สิ่ง หนึ่งที่จะขาดเสียมิได้เลย คือ วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ ชาวจังหวัดอุบลราชธานี มณฑลเพชร เจ็ดแสงและอุโบสถ มุมด้านข้างของพระอุโบสถเราก็จะเห็นองค์ประกอบหลายๆ อย่างได้แก่ รูปปูนปั้น มียักษ์ยืนอยู่ 2 ข้าง มีท้าวจตุคาม-รามเทพ ภายในมณฑปมีพระอุทิศ คนที่มาไหว้ พระที่วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อจะจัดรูปเทียนกันที่มณฑป ส่วนภายในอุโบสถก็จะมีไหว้พระ เท่านั้นไม่ให้จัดรูปเทียนภายใน มณฑปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัสหน้าอุโบสถตกแต่งลวดลายสวยงาม ทุกส่วนทั้งเสา และหน้าบันไปจนถึงส่วนยอด ความรู้สึกของคนที่ได้มายืนในสถานที่จริงจะ ประทับใจและทึ่งกับความสวยงามที่เห็นอยู่เบื้องหน้า นี่จึงเป็นเสน่ห์อันโดดเด่นกว่าวัด หลายๆ แห่งที่อยู่ในเมืองอุบลราชธานี กำแพงแก้วอุโบสถ เป็นลักษณะของสถาปัตยกรรมและซุ้ม ที่สร้างแบบเดียวกันทั้งหมด ประชาชนจะนำเอาอัฐิของญาติผู้ล่วงลับไปแล้วมาบรรจุเอาไว้ เหมือนกับวัดอื่นๆ แต่เมื่อสร้างให้เหมือนกันทั้งหมดจึงดูสวยงามเป็นระเบียบกว่า ระหว่าง สถาปัตยกรรมที่เรียงรายอยู่รอบกำแพงแก้วจะมีรูปปั้นเทพพนมนั่งอยู่ เมื่อมองในภาพรวมทุกสิ่ง ทุกอย่างในบริเวณวัดจึงดูกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวกันทั้งหมด ทั้งบริเวณอุโบสถ และบริเวณ อื่นๆ ของวัด

3. แนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ ซึ่งแนวคิดหลักในการจัดการมี 2 ประการคือ 1) การให้บริการและอำนวยความสะดวก ตลอดจนให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว 2) การรักษาไว้ซึ่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ให้มากขึ้นในสถานที่ท่องเที่ยว และการจัดการเพื่อการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ด้วย 3 ประการคือ (1) ความสามารถที่จะรับได้ในเชิงกายภาพ ลักษณะของพื้นที่จะเอื้ออำนวยให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว (2) ความสามารถที่จะรับได้ทางสังคม ที่จะอำนวยความสะดวกต่างๆ ของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนักท่องเที่ยว (3) ความสามารถที่จะรับได้เชิงนิเวศวิทยา สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในสถานที่นั้นและในบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ แหล่งท่องเที่ยวนั้นในการรองรับธุรกิจการท่องเที่ยว

การสร้างรูปแบบหรือแนวทางของการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธของชุมชนและวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ ตามแนวทางแล้ว ต้องประกอบไปด้วย 1) กิจกรรมการเข้าร่วมพิธีกรรม เป็นกิจกรรมในวันสำคัญ ทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันวิสาขบูชา เป็นต้น 2) กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นกิจกรรมสันทนาการ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจโดยเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในบริเวณวัดเป็นสำคัญ เช่น งานประจำปี งานวัด ในเทศกาลต่างๆ เช่น วัน สงกรานต์ วันลอยกระทง เป็นต้น 3) กิจกรรมการปฏิบัติธรรม เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการขึ้นภายในวัดอาจจะจัดในรูปของโปรแกรมการปฏิบัติธรรมซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามวิธีการของผู้จัด เช่น การสมาทานศีล 5 การ ฟังธรรมเทศนา เป็นต้น 4) กิจกรรมการสืบทอดพระพุทธศาสนา เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา เช่น งานบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานต่างๆ ของวัด งานกฐิน งานผ้าป่า งานบวชนาค เป็นต้น 5) กิจกรรมการเป็นที่พึ่งทางใจ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นตามความประสงค์ ความนับถือความพึงพอใจส่วนตัว โดยประเทศไทยประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ 6) กิจกรรมการเข้าวัดตักบาตร เป็นกิจกรรมที่ทางวัดจัดให้มีการเข้าวัดตักบาตรตามที่วัดได้จัดทำขึ้นเพื่อหาเงินรายได้เข้าวัดเพื่อนำไปทำนุบำรุงพุทธศาสนา นอกจากรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวของวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ ที่กล่าวแล้วข้างต้น ยังมีสิ่งต่างๆ อีกที่จะต้องส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว ประกอบด้วยวัดควรมีบุคคลุเทศก์แนะนำให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว มีระบบการจัดการ เช่น ขยะ ป้ายประชาสัมพันธ์ มีการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นำหลักธรรมคำสอนที่ได้รับไปปรับปรุงในชีวิตประจำวัน และการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ เช่น เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก ในการประชาสัมพันธ์สู่ภายนอก เพื่อให้ผู้คนทั่วไปทราบและได้เข้าถึงข้อมูลดังกล่าวของวัดต่อไป และสิ่งสำคัญของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวประการแรกคือ สถานที่ต้องมีความสะอาดเรียบร้อย มีการจัดทำป้ายเพื่อแนะนำข้อมูลต่างๆ ภายในวัดด้วยอย่างเพียงพอ มีการทำนุบำรุง ปรับปรุง ทาสีของวัตถุต่างๆ ที่ถึงเวลาปรับปรุงภายในวัดให้ใหม่อยู่เสมอ นอกจากนี้แล้วควรมีการทำทะเบียน จัดทำสถานที่จัดเก็บอย่างเป็นระบบ รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ โดยมีการจัดทำ

ฐานข้อมูล เผยแพร่ มีมัลลเทศก์ประจำวัดเพื่อให้คำแนะนำ ทำเป็นพิพิธภัณฑ์ของวัด จัดทำแผนที่ตรงทางเข้าให้เห็นชัดเจน จัดทำป้ายให้เห็นชัดเจน จัดทำที่จอดรถรอบวัด รักษาความสะอาดของสถานที่ตลอดเวลา จัดจุดบริการให้นักท่องเที่ยวเห็นชัดเจน จัดเตรียมให้ครบด้วยทุกจุด ฝึกหัดจัดกลุ่มเป็นมัลลเทศก์ให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโซเชียลต่างๆ ให้สม่ำเสมอ เพื่อไม่ให้ห่างจากสังคมออนไลน์และประการสุดท้ายควรมีสำนักรพุทธศาสนาแห่งชาติ การท่องเที่ยววัฒนธรรมจังหวัด กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรมีส่วนในการส่งเสริมศักยภาพการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มาท่องเที่ยว การมาเยี่ยมชม และไม่ลักขโมยของออกไป รวมถึงการพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงภาคปฏิบัติธรรมไปด้วยในตัว ควรมีการจัดการให้ดีมีระบบดูแลวัดอย่างชัดเจน เมื่อมาท่องเที่ยว ก็รักษาความสะอาด ไม่ทำความสกปรกแก่สถานที่ ฝึกมัลลเทศก์ให้ความรู้มีป้ายแสดงข้อมูลชัดเจน โดยมีหน่วยการภาครัฐให้การรับรองอย่างเป็นทางการ

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ จังหวัดอุบลราชธานี มีประเด็นที่สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการท่องเที่ยวของวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ภายในวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ มีพระประธานที่ประดิษฐานภายในอุโบสถภายในวัดเต็มไปด้วยความสวยงามของพุทธศิลป์จำนวนมาก ทั้งพระพุทธรูปปางต่างๆ เช่น พระปางห้ามสมุทร 4 องค์ พระเจดมนพเพ็ญ องค์ตื้อ ภาพเขียนพุทธประวัติภายในพระอุโบสถ โดยเฉพาะพระศักดิ์สิทธิ์คู่วัดอย่างพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อเป็นพระพุทธรูปเนื้อทองสำริด ปางมารวิชัยหน้าตักกว้าง 51 นิ้ว สูง 82 นิ้ว โดยได้รับการยกย่องมาว่าเป็นพระพุทธรูปที่งดงามในประเทศไทยและภาคอีสานเป็นพระประธานองค์ศักดิ์สิทธิ์ พระพุทธรูปเนื้อทองสำริดปางมารวิชัยที่ได้รับการยกย่องว่างดงามที่สุด กิจกรรมที่พุทธศาสนิกชนเดินทางมาท่องเที่ยว ยิ่งโดยเฉพาะการทัวร์ไหว้พระ 9 วัด สิ่งหนึ่งที่จะขาดเสียมิได้เลย คือ วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ชาวจังหวัดอุบลราชธานี มณฑลเพชรเจ็ดแสงและอุบลสถ มุมด้านข้างของพระอุโบสถเราก็จะเห็นองค์ประกอบหลายๆ อย่างได้แก่รูปปูนปั้น มียักษ์ยืนอยู่ 2 ข้าง มีท้าวจตุคาม-รามเทพ ภายในมณฑปมีพระอุคุต คนที่มาไหว้พระที่วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อจะจัดรูปเขียนกันที่มณฑป ส่วนภายในอุโบสถก็จะมีไหว้พระเท่านั้นไม่ให้จัดรูปเขียนภายใน มณฑปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัสหน้าอุโบสถตกแต่งลวดลายสวยงามทุกส่วนทั้งเสา และหน้าบันไปจนถึงส่วนยอด ความรู้สึกรักของคนที่ได้มาเยือนในสถานที่จริงจะประทับใจและทั้งกับความสวยงามที่เห็นอยู่เบื้องหน้า นี่จึงเป็นเสน่ห์อันโดดเด่นกว่าวัดหลายๆ แห่งที่อยู่ในเมืองอุบลราชธานี กำแพงแก้วอุโบสถ เป็นลักษณะของสถูปเจดีย์และซุ้มที่สร้างแบบเดียวกันทั้งหมด ประชาชนจะนำเอาอิฐของญาติผู้ล่วงลับไปแล้วมาบรรจุเอาไว้

เหมือนกับวัดอื่นๆ แต่เมื่อสร้างให้เหมือนกันทั้งหมดจึงดูสวยงามเป็นระเบียบกว่า ระหว่างสถาปัตยกรรมที่เรียงรายอยู่รอบกำแพงแก้วจะมีรูปปั้นเทพพนมนั่งอยู่ เมื่อมองในภาพรวมทุกสิ่งทุกอย่างในบริเวณวัดจึงดูกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวกันทั้งหมด ทั้งบริเวณอุโบสถ และบริเวณอื่นๆ ของวัด ซึ่งสอดคล้องกับพระปลัดเกษม ธิติสัมพันธ์ (รอดจากทุกข์) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุศิลปวัตถุใน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า โบราณสถานเป็นมรดกอันสำคัญที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ให้กับแผ่นดินเป็นถาวรวัตถุอันแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมืองในยุคนั้น โบราณสถานเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของมนุษยชาติ ในปัจจุบันโบราณสถานเป็นตัวแทนของเรื่องราวและความภาคภูมิใจในอดีตของมนุษย์สำหรับจิตสำนึกในการอนุรักษ์โบราณสถานปรากฏเป็นแนวคิดและแนวทางในการปฏิบัติซึ่งมีพัฒนาการมาอย่างยาวนานตั้งแต่อดีตตลอดจนถึงปัจจุบัน ขณะเดียวกันประเด็นดังกล่าวก็ยังคงมีความสอดคล้องกับ สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง โครงการบูรณาการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอันดามันสู่การเป็นศูนย์กลาง ผลการศึกษาวินิจฉัยพบว่าสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ระบุถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชนมีอยู่ 4 ด้านได้แก่ 1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมได้แก่การที่ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มีวิธีการผลิตที่พึ่งพาตนเองและใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นอย่างยั่งยืนตลอดจนชุมชนมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น 2) ด้านองค์กรชุมชนได้แก่การที่ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกันมีปราสาทหรือมีผู้มีความรู้และทักษะในเรื่องต่างๆ หลากหลายชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว 3) ด้านการจัดการได้แก่การที่ชุมชนมีกฎและกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว มีองค์กรที่มีกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยวและสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมให้มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรมและมีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน 4) ด้านการเรียนรู้ได้แก่การที่ชุมชนจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีลักษณะที่สามารถสร้างการเรียนรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างมีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือนและสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

2. ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ซึ่งแนวคิดหลักในการจัดการมี 2 ประการคือ 1) การให้บริการและอำนวยความสะดวก ตลอดจนให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว 2) การรักษาไว้ซึ่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ให้ (มีมากขึ้นในสถานที่ท่องเที่ยว และการจัดการเพื่อการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ด้วย 3 ประการคือ 1) ความสามารถที่จะรับได้ในเชิงกายภาพ ลักษณะของพื้นที่ที่จะเอื้ออำนวยให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว 2) ความสามารถที่จะรับได้ทางสังคม ที่จะอำนวยความสะดวก

สะดวกต่างๆ ของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนักท่องเที่ยว 3) ความสามารถที่จะรับได้เชิงนิเวศวิทยา สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในสถานที่นั้นและในบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ แหล่งท่องเที่ยวนั้นในการรองรับธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ ภาควิชา อภิศุภกรกุล และกุลกันยา ศรีสุข ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชื่อมโยงกับเทศกาลการท่องเที่ยวประจำปีของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้” จากการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวสถานที่ต่างๆ พร้อมกับเดินทางไปเที่ยวชม งานประเพณีประจำปีของจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงใต้ทั้ง 6 จังหวัด โดยการเดินทางแต่ละครั้ง นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางด้วยรถส่วนตัวมากที่สุดเป็นอันดับแรกและนิยมเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ต่างๆ ภายในจังหวัดนั้นๆ ให้มากที่สุดภายในวันเดียว นอกจากนี้นักท่องเที่ยวจำเป็นต้องแสวงหาสถานที่พักแรมและต้องการรับทราบข้อมูลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับตัวสถานที่ท่องเที่ยว และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานประเพณีประจำปีที่เกิดขึ้น อาทิ ประวัติความเป็นมาของงาน ประเพณี หรือ ความหมายในการจัดการจัดพิธีที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปบอกต่อหรือเล่าให้กับครอบครัวหรือ เพื่อนฟังต่อไปเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางกลับไปบ้านของตนเองแล้วอีกด้วย นอกจากนี้แนวทางการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนก็เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศอยากให้ เกิดขึ้นเพื่อเป็นการทำให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถคงอยู่ได้อีกในอนาคตต่อไปอีกนานแสนนาน

3. แนวทางของการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพุทธของชุมชนและวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ ตามแนวทางแล้ว ต้องประกอบไปด้วย 1) กิจกรรมการเข้าร่วมพิธีกรรม เป็นกิจกรรมในวันสำคัญ ทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันวิสาขบูชา เป็นต้น 2) กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นกิจกรรมสันทนาการ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจโดยเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในบริเวณวัดเป็นสำคัญ เช่น งานประจำปี งานวัด ในเทศกาลต่างๆ เช่น วัน สงกรานต์ วันลอยกระทง เป็นต้น 3) กิจกรรมการปฏิบัติธรรม เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการขึ้นภายในวัดอาจจะจัดในรูปของโปรแกรมการปฏิบัติธรรมซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามวิธีการของผู้จัด เช่น การสมาทานศีล 5 การ ฟังธรรมเทศนา เป็นต้น 4) กิจกรรมการสืบทอดพระพุทธศาสนา เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา เช่น งานบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานต่างๆ ของวัด งานกฐิน งานผ้าป่า งานบวชนาค เป็นต้น 5) กิจกรรมการเป็นที่พึ่งทางใจ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นตามความประสงค์ ความนับถือความพึงพอใจส่วนตัว โดยประเทศไทยประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ 6) กิจกรรมการเข้าวัดอุ้มงคล เป็นกิจกรรมที่ทางวัดจัดให้มีการเข้าวัดอุ้มงคล ตามที่วัดได้จัดทำขึ้นเพื่อหาเงินรายได้เข้าวัดเพื่อนำไปทำนุบำรุงพุทธศาสนา นอกจากรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวของวัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ต่อ ที่กล่าวแล้วข้างต้น ยังมีสิ่งต่างๆ อีกที่จะต้องส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว ประกอบด้วยวัดควรมีมัคคุเทศก์แนะนำให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว มีระบบการจัดการ เช่น ขยะ ป้ายประชาสัมพันธ์ มีการจัดกิจกรรมทาง

พระพุทธศาสนาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นำหลักธรรมคำสั่งสอนที่ได้รับไปปรับปรุงในชีวิตประจำวัน และการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ เช่น เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก ในการประชาสัมพันธ์สู่ภายนอก เพื่อให้ผู้คนทั่วไปทราบและได้เข้าถึงข้อมูลดังกล่าวของวัดต่อไป และสิ่งสำคัญของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวประการแรกคือ สถานที่ต้องมีความสะอาดเรียบร้อย มีการจัดทำป้ายเพื่อแนะนำข้อมูลต่างๆ ภายในวัดด้วยอย่างเพียงพอ มีการทำนุบำรุง ปรับปรุง ทาสีของวัตถุต่างๆ ที่ถึงเวลาปรับปรุงภายในวัดให้ใหม่อยู่เสมอ นอกจากนี้แล้วควรมีการทำทะเบียน จัดทำสถานที่จัดเก็บอย่างเป็นระบบ รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ โดยมีการจัดทำฐานข้อมูล เผยแพร่ มีมัคคุเทศก์ประจำวัดเพื่อให้คำแนะนำ ทำเป็นพิพิธภัณฑสถานของวัด จัดทำแผนที่ตรงทางเข้าให้เห็นชัดเจน จัดทำป้ายให้เห็นชัดเจน จัดทำที่จอดรถรอบวัด รักษาความสะอาดของสถานที่ตลอดเวลา จัดจุดบริการให้นักท่องเที่ยวเห็นชัดเจน จัดเตรียมให้ครบด้วยทุกจุด ผูกมัดจัดกลุ่มเป็นมัคคุเทศก์ให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโซเชียลต่างๆ ให้สม่ำเสมอ เพื่อไม่ให้ห่างจากสังคมออนไลน์และประการสุดท้ายควรมีสถาบันพุทธศาสนาแห่งชาติ การท่องเที่ยววัฒนธรรมจังหวัด กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรมีส่วนในการส่งเสริมศักยภาพการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มาท่องเที่ยว การมาเยี่ยมชม และไม่ลักขโมยของออกไป รวมถึงการพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงภาคปฏิบัติธรรมไปด้วยในตัว ควรมีการจัดการให้ดีมีระบบดูแลอย่างชัดเจน เมื่อมาท่องเที่ยว ก็รักษาความสะอาด ไม่ทำความสกปรกแก่สถานที่ ผูกมัดมัคคุเทศก์ให้ความรู้มีป้ายแสดงข้อมูลชัดเจน โดยมีหน่วยการภาครัฐให้การรับรองอย่างเป็นทางการ สอดคล้องกับพระมหาสุหิตย์ อาภากรโ ได้ศึกษาเรื่อง “รูปแบบและเครือข่ายการเรียนรู้ของ แหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในประเทศไทย ” ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความ คิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวของวัดและผลการเรียนรู้ด้านการพัฒนาจิตใจและปัญญา พบว่า นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมีความสนใจในการเรียนรู้ และการปฏิบัติตามหลักการทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการเจริญจิตภาวนา และการเจริญปัญญา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่า ทางวัดได้จัดให้มีข้อมูลข่าวสาร สถานที่ และการแนะนำความรู้ทาง พระพุทธศาสนาที่เหมาะสม มีรูปแบบการฝึกอบรมด้านจิตใจที่ดี ซึ่งสิ่งที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการ ปฏิบัติ คือ การเห็นคุณค่าของการเกิดเป็นมนุษย์ การเห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตใจและปัญญา การ เห็นคุณค่าของพระรัตนตรัย การเห็นคุณค่าของการรักษาศีล การเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณี ชาวพุทธ และสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ผล ศึกษากระบวนการสื่อสารคุณค่าและการพัฒนาจิตใจแก่นักท่องเที่ยวพบว่า วัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวมี กระบวนการสื่อสารคุณค่าและการพัฒนาจิตใจแก่นักท่องเที่ยวตามหลักการทางพระพุทธศาสนา โดย มีการสื่อสารและการพัฒนาจิตใจที่อาศัยหลักการทางพระพุทธศาสนา เช่น การให้ไหว้พระสวดมนต์ การฝึกสมาธิ การเจริญปัญญาและการจัดกิจกรรมเชิงประเพณี เป็นต้น โดยใช้สื่อที่

สำคัญ 4 ประเภท คือ (1) สื่อบุคคล (2) สื่อธรรมชาติ (3) สื่อประเพณีและกิจกรรม และ (4) สื่อมวลชน และสอดคล้องกับ ภัทร์สุภา สีสานภาพรรณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงพุทธ : ศึกษาเฉพาะกรณี แหล่งวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงพุทธหมายถึง การเดินทางไปท่องเที่ยวยังพุทธสถานใดๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อบำเพ็ญบุญกุญริยาวัตถุ 10 หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง ตามคติทางพระพุทธศาสนา นอกจากนั้น ยังหมายรวมถึงการเดินทางไปเพื่อสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปฏิบัติธรรมและเข้าร่วมศาสนพิธี งานเทศกาลประเพณีต่างๆ ปัจจัยที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ พระพุทธศาสนาผสมผสานอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตของชาวไทยมาแต่โบราณและกระแสสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ทำให้ประชาชนนิยมหาทางออกจากความรีบเร่ง สับสน วุ่นวาย ด้วยการเดินทางท่องเที่ยวในลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงพุทธจากการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงพุทธใน แหล่งวัฒนธรรม กรุงเทพมหานครทั้ง 3 แหล่งพบว่า นักท่องเที่ยวสามารถดำเนินกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต่างๆ ได้ด้วยการสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การสวดมนต์ การฟังธรรม และการบำเพ็ญ ภาวนา นอกจากนั้น ยังสามารถเยี่ยมชมและศึกษาแหล่งศิลปวัฒนธรรม ซึ่งก่อให้เกิดคุณค่าทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธและคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและประเพณี ก่อให้เกิดการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมไทย เอกลักษณ์ของชาติและสืบทอด ปรัชญาคติและศาสนคติ ด้านเศรษฐกิจ ช่วยลดปัญหาความยากจน และส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง ด้านการพัฒนาชีวิตและจิตใจ ก่อให้เกิดการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพคนและสังคม ส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรมอันดี และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านศาสตร์และศิลป์ของ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทย

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา แนวทางการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) แจ่งข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยวให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว 2) เพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวที่เดินทางในประเทศในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว 3) รักษาตลาดการท่องเที่ยว 4) เพิ่มการยอมรับและความเชื่อถือด้านการท่องเที่ยว 5) เพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยว 6) หลักการดำเนินการสำคัญมี 5 ประการ ได้แก่ 1) เร่งพัฒนา บุรณะ พื้นฟูมรดกและทรัพยากรเส้นทางวัฒนธรรม 2) บริหารการท่องเที่ยวโดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก 3) เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ 4) เพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวก สร้างความปลอดภัย 5) เร่งฟื้นฟูความร่วมมือกับท้องถิ่นอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- แสง จันทร์งาม. (2531), *ศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์,
- จักรกริช อรชร. (2546). *สภาพจริงและความคาดหวังของประชาชนในจังหวัดนครปฐมต่อบทบาทของวัดในการให้การศึกษา*, บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุศณา แสงคะนอง. *ความสำคัญของวัดที่มีต่อชุมชนในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่*. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://blog.sanook.com/DesktopModules/MIH/Blog/BlogView>. [12 สิงหาคม 2563].
- ดำรงศักดิ์ มีสกุล. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนกรณีศึกษาวัดนามสมมุติกับชุมชนนามสมมุติ จังหวัดกาญจนบุรี*. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552), *แนวทางการจัดการและการส่งเสริมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย),
- ทัวร์ออนไทยดอทคอม. *วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ดี้อ*. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.touronthai.com/html#.VMitp2jK6t8>, [17 สิงหาคม 2563].